

УДК 657: 004.4
ББК 65.052.9(4Укр)2-211.853

Жук О.І., Шеленко Д.І., Романюк Н.П.

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ В БУХГАЛТЕРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

ДВНЗ Прикарпатський
національний університет
ім. В. Стефаника, Міністерство
освіти і науки
кафедра обліку і аудиту,
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57
тел.: 596003

Анотація. Обґрунтовано важливість програмного забезпечення в бухгалтерській діяльності та досліджено особливості й проблеми вибору та впровадження нового програмного продукту в бухгалтерію.

Ключові слова: програмний продукт, технічна документація, програмне забезпечення, комп'ютеризований облік, процес обробки інформації.

Annotation. Substantiates the importance of software in business and accounting peculiarities and problems of selection and implementation of new software in accounting.

Key words: software, technical documentation, software, computerized accounting, processing of information.

Вступ. В теперішніх умовах важко уявити навіть найменше підприємство без застосування комп'ютерної техніки та програмного забезпечення.

Використання технологій значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів. Створення та використання системи бухгалтерського обліку сприяє зменшенню можливості виникнення технічних помилок, прискоренню процесу обробки інформації на підприємствах та суттєвому

покращенню його організації. У бухгалтерській діяльності це особливо важливо, що обумовлює необхідність застосування пакетів програм для бухгалтерського обліку, впровадження яких підвищує оперативність обробки даних [1, с. 64].

Постановка завдання. Сьогодні економічна користь від інформаційних технологій є очевидною, проте існує ще досить багато проблем щодо автоматизації діяльності підприємств та їх облікових підрозділів. Так у майже 40% підприємств України бухгалтерський облік слабо автоматизований або автоматизовано окремі його ділянки. Проблема створення та впровадження інформаційних систем на підприємствах залишається досить складною.

Метою статті є дослідження особливостей й проблем вибору впровадження нового програмного продукту в бухгалтерію та обґрунтування необхідності програмного забезпечення в бухгалтерській діяльності.

Результати. Сьогодні перед керівниками підприємств стоїть досить складне завдання – вибір правильної системи бухгалтерського обліку. Розмір підприємства для вибору програми є ключовим чинником. Вибір програмного забезпечення бухгалтерського обліку, яке не відповідає розмірам підприємства, призведе до фінансових втрат і, можливо, буде мати важкі організаційні наслідки. Це пояснюється тим, що програмне забезпечення бухгалтерського обліку чітко поділяється за категоріями користувачів (розмірами підприємств) і, відповідно, за ціною. Якщо мале підприємство придбає програму для середніх (великих) підприємств, воно, хоча й матиме невиправдані фінансові витрати, все-таки зможе організувати комп'ютеризований бухгалтерський облік. Однак середнє за розміром або велике підприємство не зможе комп'ютеризувати свій бухгалтерський облік за допомогою програмного забезпечення, призначеного для малих підприємств.

За твердженням Н. Попадюха ефективність функціонування комп'ютерних інформаційних систем в обліку залежить не тільки від

технічних характеристик засобів обчислювальної техніки, а й від органічного поєднання в єдиному виробничому процесі технічних засобів для формування інформаційної облікової системи, їх програмного забезпечення та кваліфікованих зусиль персоналу обслуговування ЕОМ і персоналу системи управління об'єктом господарювання [2].

Крім того система повинна підходити для вибраної підприємством форми обліку, розмірів підприємства та багатьох інших критеріїв, при цьому мати нижчу, або прийнятну ціну і прийняти рішення про придбання.

Для того щоб обрати потрібну програму, необхідно зробити порівняльний аналіз програм, які є на ринку. Першим кроком для порівняння можливостей наявних програмних продуктів є проведення їхньої класифікації. Це дуже важливий етап в організації комп'ютеризованого обліку: тільки після поділу програмного забезпечення на групи за певними критеріями можна формулювати вимоги до програм і порівнювати їхні функціональні можливості [3].

Найбільш повною є класифікація що складається при проведенні конкурсів програмного забезпечення та тендерів. Ця класифікація поєднує в собі критерії для групування як за призначенням, так і за способом реалізації бухгалтерських функцій і розміром підприємств.

Бухгалтерські програми поділяються на класи:

- міні бухгалтерія;
- універсальна бухгалтерська програма (міді бухгалтерія);
- локальні автоматизовані робочі місця (АРМ).

Міні-бухгалтерія. До цього класу належать програми, призначені для використання одним чи декількома працівниками в бухгалтеріях невеликих підприємств. Такі програми не мають чіткої спеціалізації за ділянками обліку. Вони реалізують функції ведення синтетичного і підсумкового аналітичного обліку, дозволяють вводити господарські операції й обробляти їх (сортувати, здійснювати пошук необхідної інформації тощо), формувати невеликий набір первинних документів та звітних форм.

Універсальні бухгалтерські системи (міді-бухгалтерія). До цього класу належать програмні продукти, орієнтовані на бухгалтерію малих та середніх за розмірами підприємств, які в спрощеному варіанті забезпечують ведення всіх ділянок обліку. Такі системи поєднують усі облікові функції, у тому числі функції кількісного обліку, у межах однієї програми і, як правило, розраховані для роботи на одному комп'ютері. Винятком є розрахунок заробітної плати, який виконують окремо. Деякі програми цього класу призначені для роботи на кількох комп'ютерах у локальній мережі.

Локальні автоматизовані робочі місця (АРМ). Такі програми призначені для виконання окремих облікових завдань – обліку праці та заробітної плати, основних засобів, товарно-матеріальних цінностей тощо й охоплюють окремі ділянки бухгалтерії і, як правило, не пов'язані між собою. АРМ мають високий рівень спеціалізації і тому можуть ефективно комп'ютеризувати окремі частини бухгалтерії без формування зведеної звітності. Ці програмні системи орієнтовані на використання в бухгалтерії із чисельністю працівників більше восьми при чіткому розподілі функцій між ними. Комплекс складається із набору АРМ, кожне з яких реалізує функції окремих ділянок обліку. Кожна така програма розрахована на специфіку облікових робіт і орієнтована на персонал з невисокою бухгалтерською і комп'ютерною кваліфікацією. Як правило, АРМ комплексу підтримують розгорнутий аналітичний облік, мають глибоку спеціалізацію і встановлені на окремих комп'ютерах. Комплекс має засоби об'єднання даних з різних АРМ, які необхідні для отримання зведених звітних форм. Звичайно поєднання даних здійснюється за допомогою спеціалізованого центрального модуля – Головної книги. При об'єднанні даних обмін інформацією може здійснюватись як за допомогою оптичних, магнітооптичних, електронних носіїв інформації, так і в мережі [3].

Розглянемо етапи впровадження локальних автоматизованих робочих місць нової системи для ведення обліку:

- планування;

- аналіз та вдосконалення обліку;
- перенесення інформації;
- звірка балансу та налаштування системи;
- розробка технічної документації до програмного засобу;
- навчання персоналу замовника роботі із програмним забезпеченням;
- виконання робіт відповідно до гарантійних зобов'язань;
- післягарантійне обслуговування (супроводження, оновлення програмного продукту у зв'язку зі зміною законодавства) [4, с. 282].

Під плануванням розуміється тісна співпраця з замовником, яка передбачає з'ясування основних вимог щодо налаштування системи. Це пов'язане з особливостями обліку, які існують в кожній організації, а також тривалістю впровадження, оскільки підготовка систем для роботи коливається в досить відчутних межах. Етапом планування займається керівництво.

Аналіз бухгалтерського обліку та його вдосконалення полягає у:

- вивченні особливостей ведення обліку на конкретному підприємстві;
- виявленні можливих помилок працівників бухгалтерії при веденні обліку (технічні, методичні) та виправлення їх шляхом налаштування системи таким чином, щоб уникнути їх в майбутньому;
- вдосконаленні ведення аналітичного обліку.

Перенесення інформації – для нормального функціонування бухгалтерії та уникнення помилок необхідно правильно відображати залишки по рахунках за попередні періоди. Цей процес має 2 варіанти розвитку:

- якщо інформація зберігається в електронному вигляді, тоді можливий імпорт з однієї бази даних в іншу. Він здійснюється спеціалістом, який має відповідні знання і навички.

- у разі збереження інформації на паперових носіях проводиться введення інформації вручну. Ручний ввід може проводитися або спеціалістом впровадження або бухгалтерами підприємства. На практиці більш доцільним

є перенесення залишків спеціалістом впровадження. Оскільки при перенесенні інформації виявляється велика кількість помилок.

Звірка балансу та налаштування системи під вимоги конкретного підприємства проводять з метою перевірки правильності перенесення інформації. Враховуючи особливості діяльності кожного підприємства, воно має свою специфіку ведення обліку. Тому при налаштуванні системи спеціаліст впровадження керується результатами першого етапу впровадження – плануванням, а також рекомендаціями та побажаннями головного бухгалтера.

Розробка технічної документації до програмного засобу та підготовка інструкцій користувача – це технічний опис особливостей продукту, які необхідно знати споживачеві при експлуатації програмного засобу.

Технічна документація поділяється на три типи:

- інструкції з експлуатації комп'ютерного програмного продукту.
- допомога для кінцевого користувача. Ця інформація допомагає користувачу зрозуміти як користуватися програмним продуктом;
- традиційна технічна документація – довідники по технічному обслуговуванню, інструкції ремонту програм, технічна документація, гарантія якості, відгуки, річні звіти, статті.

Навчання персоналу замовника роботі із програмним забезпеченням відбувається після перенесення інформації і налаштування системи. Даний процес складний і досить тривалий, оскільки робота ведеться індивідуально з кожним працівником бухгалтерії відповідно ділянки ведення обліку та обов'язків.

Виконання робіт відповідно до гарантійних зобов'язань включають в себе розв'язання питань, що виникають в процесі ведення обліку, які не є стандартними.

Післягарантійне обслуговування (супроводження, оновлення програмного продукту у зв'язку зі зміною законодавства) – переналаштування системи у зв'язку з умовами, які пов'язані із зміна

законодавства. виправлення помилок у програмному забезпеченні в післягарантійний період постачальник програмного забезпечення здійснює за власний рахунок.

Як засвідчує В.В. Євдокимов, впровадження бухгалтерської програми є ефективним коли впровадження програмного забезпечення системи підвищить ефективність та якість ведення обліку на підприємстві. Позитивним моментом такого впровадження може бути: впорядкування бухгалтерського обліку; збільшення кількості інформації, що надходить з даних бухгалтерського обліку; зниження кількості бухгалтерських помилок; підвищення оперативності обліку [5].

Висновки. Отже, вибір системи бухгалтерського обліку є складним і залежить від розміру та потреб підприємства. Впровадження системи, у разі яскраво вираженої спеціалізації діяльності підприємства є довготривалим, потребує індивідуального налагодження і супроводу. Проте налагоджена система спрощує та прискорює роботу бухгалтера, зменшує можливість виникнення помилок.

1. Томошевський О. М. Інформаційні технології та моделювання бізнес процесів / О.М. Томошевський, Г.Г. Цегелик, М.Б. Вітер. – К. : Видавництво “Центр учбової літератури”, – 2012. – 296 с.

2. Попадюха Н. Особливості комп’ютеризації бухгалтерського обліку та вибору програмного забезпечення / Н. Попадюха // Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2 (14) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_2/17.pdf.

3. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. Навч. посібник / С.В. Івахненко. – М. : Знання-Прес, 2003. – 349 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://pidruchniki.ws/17910211/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/organizatsiya_auditu.

4. Романюк Н.П. Особливості впровадження програмного продукту в бухгалтерію // Н.П. Романюк / Актуальні проблеми розвитку суб'єктів господарювання в умовах інформатизації та глобалізації економіки: Матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції, м. Івано-Франківськ. – Тернопіль: Крок. – 2013. – С. 282-283 .

5. Євдокимов В.В. Особливості впровадження комп'ютерних систем бухгалтерського обліку на великих підприємствах // Євдокимов В.В. / Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1(13) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo /2009_1/stat20.pdf.

Рецензенти:

Баланюк І.Ф. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Якубів В.М. – доктор економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.